

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมทางการเมือง
2. แนวคิดและความจำเป็นของวัฒนธรรมทางการเมือง
3. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

1. แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย, วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546 : 1,058)

วัฒนธรรม ในทางสังคมศาสตร์มิได้ระบุเฉพาะเจาะจงว่าจะต้องเป็นสิ่งที่ดีงามหรือไม่ แต่หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมการดำรงชีวิตของกลุ่มคน ซึ่งสมาชิกเรียนรู้และถ่ายทอดสืบต่อกัน ไปด้วยการอบรมสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แบบแผนพฤติกรรมของกลุ่มคนดังกล่าวเป็นผลมาจากความเชื่อ (belief) ค่านิยม (value) และทัศนคติ (attitude) ซึ่งถ่ายทอดกันมาด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผลของการกระทำที่ผ่านมา และเป็นเงื่อนไขสำหรับการกระทำต่อไปในอนาคตของชนกลุ่มหนึ่ง (สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. 2546 : 298 ; อ้างจาก De Vos and Hippler. 1969 : 323 – 324)

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคม (Social Culture) ซึ่งในทางสังคมศาสตร์ถือว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลเป็นผลมาจาก ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองของบุคคลที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นมรดกจากคนกลุ่มหนึ่งไปสู่คนอีกกลุ่มหนึ่ง อบรมกล่อมเกลากลุกฟังกฝึบเนื่องต่อกันมาจนกระทั่งบุคคลยอมรับและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติทางการเมืองในชีวิตประจำวัน (กรณิศ ดวงใบ. 2542 : 5)

วัฒนธรรมทางการเมืองมีลักษณะเป็นพลวัตร ดังนั้นถึงแม้จะเกิดจากกระบวนการหล่อหลอมและปลูกฝังจนเกิดเป็นความเชื่อและยอมรับไปปฏิบัติจนเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลแต่ละสังคม แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ กล่าวคือ เมื่อใดที่บุคคลได้รับกระแสทางความคิดทางการเมืองใหม่จนพัฒนาไปสู่ความเชื่อใหม่ เกิดความรู้สึกเห็นดีเห็นงาม และยอมรับมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติทางการเมืองของตน ทำให้วิถีพฤติกรรมทางการเมืองของตนเปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากเดิม และในที่สุดเกิดเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองแนวใหม่ของสังคม แสดงว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองขึ้นในสังคมแล้ว (สมบัติ ชำรงชัญวงศ์. 2546 : 326)

1.1 การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

1.1.1 การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

ในการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองนั้น ได้จำแนกให้เห็นความแตกต่างของการศึกษาเป็น 2 แนวทาง คือ

1) เป็นการศึกษาในระดับ “ปัจเจกบุคคล” โดยมุ่งศึกษาในเชิงจิตวิทยา ขึ้นพื้นฐานว่า บุคคลมีความรู้สึก โน้มเอียงต่อองค์ประกอบสำคัญของระบบการเมืองในแนวใด หมายความว่า คน “รู้สึก” และ “คิด” เกี่ยวกับสัญลักษณ์สถาบันและการปกครอง ซึ่งเป็นแบบแผนทางการเมืองในสังคมของเขาอย่างไร และตอบสนองอย่างไรต่อแบบแผนทางการเมืองดังกล่าว

2) เป็นการศึกษาที่ “ระบบ” โดยศึกษาว่าสมาชิกในสังคมประเมินค่าสถาบันทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างไร

1.1.2 การศึกษาเกี่ยวกับความ โน้มเอียงทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากการสะสมบรรดาความ โน้มเอียงของประชาชน ที่มีต่อองค์ประกอบพื้นฐานของระบบการเมือง ซึ่งสามารถแบ่งการศึกษาออกได้ 3 ระดับ คือ

- 1) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อสมาชิกในสังคม ต่อระบบการเมือง เช่น ความชื่นชมการปกครองระบบประชาธิปไตย การยกย่องเสรีภาพ และความความเท่าเทียมของคนในสังคม
- 2) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับการกระทำเป็นแบบแผนวิธีการปฏิบัติ ในทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การหาเสียง และการชุมนุมประท้วง
- 3) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งระบบสังคมได้จัดตั้งขึ้น ได้แก่ สถาบันการเมืองต่าง ๆ พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์

1.1.3 ความโน้มเอียงของวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ในระบบการเมือง

1) ความโน้มเอียงที่มีต่อ โครงสร้างทางการเมือง (Orientations Toward Government Structure) แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1) ความโน้มเอียงที่มีต่อระบบการปกครอง หมายถึง การที่ “ปัจเจกชน” จะประเมินค่าและให้การตอบสนองต่อสถาบันการปกครองหลักของสังคมอย่างไร

1.2) ความโน้มเอียงต่อปัจจัยนำเข้า (Inputs) และปัจจัยส่งออก (Outputs) อันหมายถึง ปัจเจกชนรู้สึกและตอบสนองต่อข้อเรียกร้องต่าง ๆ ซึ่งมุ่งหวังให้ได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะและการตัดสินใจอย่างไร

2) ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ในระบบการเมือง (Orientations Toward Others in the Political System) แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

2.1) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมือง (Political identification) หมายถึง ความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยการปกครอง (ชาติ, รัฐ, เมือง, ชุมชน) และรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่จะต้องมีความจงรักภักดีผูกพัน หรือมีภาระหน้าที่ต่อหน่วยปกครองดังกล่าว

2.2) ความไว้วางใจทางการเมือง (Political trust) หมายถึง ขอบเขตของทัศนคติของบุคคลเกี่ยวกับความรู้สึกเปิดกว้าง ร่วมมือ และอดกลั้นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในฐานะที่ตนเป็นพลเมืองร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไว้วางใจในทางการเมืองนี้ แสดงออกถึงความเชื่อของบุคคลว่าบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นมีความหมายต่อเขาในทางที่ดีในการมีชีวิตการเมืองร่วมกัน

2.3) การยี้ดกฎกติกา (Rules of game) หมายถึง แนวความคิดของบุคคลที่ยอมรับและปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายของสังคม

3) ความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง (Orientations Toward One's Own Political Activity) แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1) ความสามารถทางการเมือง (Political competence) หมายถึง บุคคลได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะที่ตนเป็นพลเมืองบ่อยครั้งเพียงใด กล่าวคือบุคคลได้ใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่เขาเมื่ออยู่เพื่อกิจกรรมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด ซึ่งในกรณีนี้หมายรวมถึง การประเมินคุณค่าความรู้ ความสามารถของเขาในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองของเขาด้วย

3.2) ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง (Political efficacy) หมายถึง การมีความรู้สึกว่าการดำเนินการทางการเมืองของปัจเจกบุคคลส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองหรือไม่ ซึ่งหมายถึงความเชื่อที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และการเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถกระทำให้สำเร็จได้โดยประชาชน ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลมีสำนึกในประสิทธิภาพทางการเมืองของตน (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2546 :311 - 313 ; อ้างจาก Rosenbaum, 1975 : 6 - 7)

1.1.4 ความโน้มเอียงของความเชื่อที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง

1) ความโน้มเอียงทางการรับรู้ นั่นคือ ความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับระบบการเมือง บทบาท ตลอดจนอิทธิพลของบทบาท ปัจจัยนำเข้าและปัจจัยที่ออกจากระบบ เช่น รู้ว่าระบบประชาธิปไตยต้องมีการเลือกตั้ง

2) ความโน้มเอียงทางความรู้สึก หมายถึง ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อระบบการเมืองที่เป็นอยู่ บทบาท บุคลากร ตลอดจนการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น รู้สึกไม่พึงพอใจในการทำงานของนายกรัฐมนตรี

3) ความโน้มเอียงทางการประเมินค่า หมายถึง การตีค่าและความเห็นเกี่ยวกับสรรพสิ่งทางการเมือง ซึ่งปกติจะเกี่ยวพันกับมาตรฐานค่านิยมรวมกับข่าวสารและความรู้สึกของบุคคล เช่น รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมควรจะเด็ดขาดมากกว่าที่เป็นอยู่

ในการที่เราจะทราบได้ว่า ความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลแต่ละคนจะเป็นอย่างไรนั้น เราอาจดูได้จากปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ

- 1) บุคคลนั้นมีความรู้เกี่ยวกับประเทศชาติ และระบบการเมืองในแง่ทั่ว ๆ ไปอย่างไร เช่น รู้ประวัติศาสตร์ ขนาดของประเทศ ที่ตั้ง ลักษณะของรูปแบบการปกครองของประเทศ
- 2) บุคคลนั้น มีความรู้เกี่ยวกับ โครงสร้างและบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองอย่างไร เช่น รู้เกี่ยวกับยกร่างนโยบายอย่างไร และมีความรู้สึกหรือความเห็นต่อโครงสร้าง ผู้นำและยกร่างนโยบายอย่างไร
- 3) บุคคลนั้น มีความรู้เกี่ยวกับการบังคับใช้ นโยบาย โครงสร้างบุคคล ตลอดจนกระบวนการในการตัดสินใจนโยบายอย่างไร บุคคลมีความรู้สึกและความเห็นต่อประเด็นเหล่านี้หรือไม่
- 4) บุคคลนั้นมองตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของระบบการเมืองอย่างไร มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิ อำนาจ พันธกรณี และกลยุทธ์ในการที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายอย่างไร มีความรู้สึกและสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างไร (สิทธิพันธ์ พุทธนุ. 2544 : 126 ; อ้างจาก Almond and Verba. n.d. : 14)

จากแนวความคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองต้องพิจารณาทั้งระบบความคิด ความเชื่อ และการกระทำของประชาชนในระบบการเมืองว่า มีความเข้าใจ มีความเชื่อมั่น มีความสามารถในการแสดงพฤติกรรม และมีบทบาทในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด ในขณะที่เดียวกันต้องพิจารณาถึงสถาบันการเมืองต่าง ๆ ว่ามีบทบาทอย่างไร สามารถให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน และเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้มากน้อยเพียงใด

1.2 ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

นักวิชาการได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง ไว้ดังนี้

วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. 2546 : 304 ; อ้างจาก Almond. 1956 : 398)

วัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ซึ่งก่อให้เกิดระเบียบและความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง ทั้งยังช่วยวางรากฐานและข้อบังคับซึ่งควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมือง วัฒนธรรมจึงเป็นที่รวมทั้งความคิดทางการเมืองและบรรทัดฐานทางการเมืองต่าง ๆ และเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงการรวมตัวของมิตี

ทางการเมืองด้านจิตวิทยาและความคิดทางการเมือง (สมบัติ ชำรงชัญวงศ์. 2546 : 310 ; อ้างจาก Pye. 1966 : 37 – 38)

วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นปัจจัยในการอธิบายแบบแผนต่าง ๆ อันแตกต่างกัน ของความขัดแย้งทางการเมือง ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองที่เด่น ๆ ได้แก่ ความรู้สึก หรือ การยอมรับกลมเกลียวของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง (สมบัติ ชำรงชัญวงศ์. 2546 : 310 ; อ้างจาก Dahl. 1966 : 352 – 355)

วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบ การเมืองและองค์ประกอบต่าง ๆ ทางการเมือง เป็นผลมาจากระบบความเชื่อ ค่านิยม และ ทักษะทางการเมืองของบุคคลที่ได้รับการปลูกฝัง อบรม และถ่ายทอดสืบต่อกันมาในช่วง ระยะเวลาหนึ่ง (สมบัติ ชำรงชัญวงศ์. 2546 : 314)

วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของทัศนคติ หรือความโน้มเอียง ทางความเชื่อ และค่านิยมของบุคคลที่พึงมีต่อระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบเป็น ระบบการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมทางการเมือง ของบุคคลในระบบการเมืองนั้น ๆ ด้วย (สิทธิพันธ์ พุทธหุน. 2544 : 125 - 126)

วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมความรู้สึก ที่ประชาชนมีต่อระบบการเมือง ซึ่งจะมีส่วนกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน. 2538 : 152)

วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อ ระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง (จุมพล หนิมพานิช. 2525 : 331)

วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นเรื่องของค่านิยมทัศนคติ และความเชื่อทางการเมือง ซึ่งเป็นมิติทางด้านจิตวิทยาสังคมและวัฒนธรรมสังคมของระบบการเมือง วัฒนธรรมทาง การเมืองของระบบการเมืองหนึ่ง ๆ ย่อมเป็นผลผลิตทั้งของประวัติศาสตร์ของระบบการเมือง และประวัติศาสตร์ของมวลสมาชิกในระบบการเมืองนั้น (ทินพันธุ์ นาคะตะ. 2546 : 139 - 140)

วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของทัศนคติและความเชื่อของบุคคลที่มี ต่อระบบการเมืองของกลุ่มสมาชิกของระบบการเมืองหนึ่ง (ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. 2549 : 192)

จากการศึกษาความหมายของคำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” ที่กล่าวมาทั้งหมด อาจสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ทัศนคติ แบบแผนพฤติกรรมของบุคคลที่มี

ต่อระบบการเมือง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่บุคคลได้รับการกล่อมเกลาและการเรียนรู้
ในทางการเมือง จนเกิดความรู้ ความเชื่อ เกี่ยวกับระบบการเมือง ในแนวทางของตนเอง

1.3 ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

อัลมอนด์ และ เวอร์บา (Almond and Verba) ยังได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะ
วัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มคนในสังคมของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน
ตะวันตก และเม็กซิโก โดยแบ่งวัฒนธรรมทางการเมืองได้ 3 แบบ คือ

1.3.1 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (The parochial political culture)
เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเลย
ไม่มีการรับรู้ ไม่มีความเห็น และไม่ใส่ใจต่อระบบการเมือง ไม่คิดว่าตนเองมีความจำเป็น
ต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลจะไม่สามารถ
แยกออกจากความโน้มเอียงทางศาสนา และสังคมได้

1.3.2 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (The subject political culture)
เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป
แต่ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการ และไม่มีความรู้สึกว่าตนเอง
มีความหมายหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้จะยอมรับอำนาจของรัฐ เชื่อฟัง
และปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐโดยุษฎี

1.3.3 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (The participant political culture)
เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง
เป็นอย่างดี เห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามามีส่วนทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อควบคุม กำกับ
และตรวจสอบให้ผู้ปกครองทำการปกครองเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน
(สมบัติ ชำรงชัญญวงศ์. 2546 : 306 - 308 ; อ้างจาก Almond and Verba. 1965 : 17 – 20)

1.4 วัฒนธรรมการเมืองแบบผสมผสาน

อย่างไรก็ตาม อัลมอนด์ และ เวอร์บา (Almond and Verba) ซึ่งให้เห็นว่าเป็นการยาก
ที่จะชี้ให้เห็นว่าสังคม ต่าง ๆ ประชาชนทั้งประเทศมีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบหนึ่ง
แบบใดโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะประชาชนในสังคมต่าง ๆ มักมีความแตกต่างกันในเรื่องฐานะ
ทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะมีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของบุคคลเหล่านั้นด้วย

อัลมอนด์ และ เวอร์บา (Almond and Verba) จึงได้สรุปว่า ในสังคมต่าง ๆ ประชาชนจะมีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสาน (Mixed political culture) ได้แก่

1.4.1 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมแบบไพร่ฟ้า (The parochial – subject culture) เป็นแบบที่ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับอำนาจของผู้นำ (เผ่า, หมู่บ้าน, เจ้าของที่ดิน) แต่ประชาชนได้พัฒนาความจงรักภักดีไปสู่ระบบการเมืองที่มีขอบเขตกว้างขวางกว่า เผ่า หมู่บ้าน และเจ้าของที่ดิน โดยยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลางให้อยู่เหนือกว่า แต่ประชาชนก็ยังไม่สนใจเรียกร้องสิทธิทางการเมือง หรือแม้ได้รับสิทธิก็ยังไม่สนใจ รวมถึงไม่คิดว่าตนจะมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง กล่าวคือ ประชาชน ก็ยังคงความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม แต่ไม่ยอมรับอำนาจเด็ดขาดของหัวหน้าเผ่าอย่างเคร่งครัด แต่หันมายอมรับระเบียบกฎหมายของรัฐบาลกลาง

1.4.2 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม (The subject – participant culture) เป็นแบบที่ประชาชนบางส่วนเริ่มมีความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยคิดว่าตนมีบทบาทและมีอิทธิพลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ จึงเกิดการเรียกร้องสิทธิทางการเมืองขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีประชาชนอีกบางส่วนยังคงเมินเฉยและไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง ในรูปแบบนี้ในระยะแรกอาจทำให้ระบบการเมืองไม่มั่นคง แต่หากดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องจะมีอิทธิพลให้กลุ่มคนที่มีความสนใจวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าหรือแบบอำนาจนิยม เปลี่ยนท่าทีและทัศนคติหันมาสนใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด

1.4.3 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมแบบมีส่วนร่วม (The parochial – participant culture) เป็นรูปแบบที่เกิดอยู่ในประเทศเกิดใหม่ และเป็นปัญหาในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนในประเทศเหล่านี้ส่วนมากจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบ แต่จะถูกปลุกเร้าในเรื่องผลประโยชน์ทางเชื้อชาติ ศาสนา ทำให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อคุ้มครองประโยชน์เฉพาะกลุ่มของตนเอง การพยายามเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อรักษาประโยชน์ของกลุ่มตนเองอาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง โดยกลุ่มชนหนึ่งอาจมีแนวคิดเอนเอียงไปทางอำนาจนิยม ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งอาจเอนเอียงไปทางประชาธิปไตย ลักษณะความขัดแย้งนี้ทำให้โครงสร้างทางการเมืองไม่อิงอยู่กับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง (สมบัติ ชำรงรัฐวงศ์. 2546 : 308 - 310 ; อ้างจาก Almond and Verba. 1965 : 23 – 29)

2. แนวคิดและความจำเป็นของวัฒนธรรมทางการเมือง

2.1 วัฒนธรรมทางการเมืองสร้างความชอบธรรมให้ระบบการเมือง

ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันกับผู้นำ ดังนั้นผู้นำ การเปลี่ยนแปลงจึงต้องใช้ทั้งการโฆษณาชวนเชื่อ การปลุกกระดมตลอดจนใช้กำลังบังคับ การเปลี่ยนแปลงต้องมีแผน ต้องมีองค์การรับผิดชอบและต้องใช้เวลา และเมื่อเปลี่ยนแปลงได้ เรียบร้อยแล้ว จำต้องมีโครงการรณรงค์ให้ประชาชนเลื่อมใสยอมรับในอุดมการณ์ใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องของการสร้างระบบใหม่ให้มีความชอบธรรม

สำหรับการเมืองระบบเก่าหรือระบบใหม่ ความชอบธรรมเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับความชอบธรรมนั้นเราหมายถึง การยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่หรือจากกลุ่มพลังที่มีอำนาจว่าเป็นระบบการเมืองที่ถูกต้อง ถ้าระบบการเมืองใดประชาชนส่วนใหญ่ไม่ยอมรับว่าถูกต้องเหมาะสมแล้ว ระบบการเมืองนั้นจะมีโอกาสน้อยมากที่จะอยู่ได้อย่างราบรื่นและมั่นคง ประชาชนจะไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาล ไม่สนับสนุนผู้นำการเมือง เมื่อประชาชนไม่ให้ความร่วมมือรัฐบาลจะทำอะไรก็ลำบาก และต้องใช้อำนาจหรือกำลังบังคับเป็นหลัก จะใช้การชักจูงหรือโน้มน้าวไม่ได้ผล ตรงกันข้ามกับระบบการเมืองที่มีความชอบธรรม รัฐบาลไม่ต้องใช้กำลังหรืออำนาจเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามความต้องการของรัฐบาล เพียงแต่ใช้การชักจูง โน้มน้าวก็เพียงพอ

ปัญหาความชอบธรรมมักเกิดกับระบบการเมืองที่ได้รับการจัดตั้งแทนระบบการเมืองเก่าซึ่งมักทำโดยการปฏิวัติ ในระบบการเมืองเช่นนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนเปลี่ยนตามไม่ทัน ระบบการเมืองจะมีความชอบธรรมได้เมื่อประชาชนยอมรับ และประชาชนจะยอมรับ ได้ก็ต่อเมื่อมีอุดมการณ์ ความเชื่อและค่านิยมที่สอดคล้องกับระบบการเมืองนั้น ๆ ในระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ประชาชนยังอาจมีความคุ้นเคยในระบบเก่า ยังมีความคิดและอุดมการณ์ฝังใจอยู่กับระบบเก่า คือยังมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สนับสนุนระบบเก่าอยู่ ดังนั้นเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับระบบใหม่ จำต้องมีการอบรมปลุกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ให้กับประชาชน (สุจิต บุญบงการ. 2538 : 28)

2.2 วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นหรือริเริ่มให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

ในประเด็นนี้จะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากความคิดตะวันตก ซึ่งส่วนมากปรากฏเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นผู้นำของสังคม

ที่เห็นว่าสถานการณ์ของระบบการเมืองที่เป็นอยู่ล้าสมัย ค่อยประสิทธิภาพ ไม่สามารถแก้ไข ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ จึงต้องทำให้มีการเปลี่ยนแปลง ทางการเมืองเกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นใน ประเทศไทย เช่น การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยคณะราษฎรซึ่งล้วนเป็นผู้นำ ในระบบราชการที่ได้รับการศึกษาจากฝรั่งเศสและยุโรป ซึ่งจะเห็นได้ว่าการที่กลุ่มชนชั้นนำ ของสังคมมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากประชาชนส่วนใหญ่ นั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ริเริ่มให้มีการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมทางการเมืองอาจ เป็นตัวขัดขวางที่คัดค้านหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน เช่น เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2516 จนนำไปสู่การรัฐประหาร โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวาน. 2538 : 154 - 155)

2.3 เป็นประโยชน์สำหรับการเปรียบเทียบระดับขั้นพัฒนาการของระบบการเมือง ต่าง ๆ และหาความโน้มเอียงของระบบการเมือง

การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองจะช่วยให้เราเปรียบเทียบระบบการเมืองต่าง ๆ ว่าแต่ละระบบการเมืองมีความแตกต่างในระดับขั้นของพัฒนาการทางการเมืองอย่างไรบ้าง โดยทั่วไปวัฒนธรรมทางการเมืองในแต่ละสังคมย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ซึ่ง ขึ้นอยู่กับว่าสังคมนั้น ๆ มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพียงใด ซึ่งความแตกต่างที่ปรากฏจึง เป็นไปในประเด็นที่ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมใดมีความโน้มเอียงไปในลักษณะ บุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมหรือบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยมากกว่ากัน และเป็นประ โยชน์ ในการหาความโน้มเอียงของการเมือง ที่ช่วยกำหนดขอบเขต ความเป็นไปได้ของระบบ การเมืองในสังคมนั้น ๆ เช่น ในสังคมที่มีทัศนคติต่อธรรมชาติเป็นแบบยอมรับหรือเห็นว่า หลีกเลียงไม่ได้ คนในสังคมนั้นก็มักจะมีทัศนคติต่อผู้ปกครอง นักการเมืองหรือรัฐบาล ในทำนองเดียวกันคือ อาจเห็นว่า เป็นสิ่งเลวร้าย ไม่สามารถหลีกเลียงได้ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว หรือในทางกลับกันถ้าประชาชนในสังคมมีทัศนคติต่อธรรมชาติว่าเป็นสิ่งที่ สามารถควบคุมและป้องกันได้ วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในสังคมนั้นจะเป็น วัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมก็จะพยายามควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของ รัฐบาล

3. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดขอนแก่นทั้งหมด 26 อำเภอ 199 ตำบล และ 2,231 หมู่บ้าน ประชากร 1,760,000 คน (<http://www.dopa.go.th/padmic/jungwad76/jungwad76.htm>) ซึ่งจังหวัดขอนแก่นได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองหลักและถือเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5

3.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

3.1.1 ที่ตั้ง

จังหวัดขอนแก่นตั้งอยู่ที่ราบสูงโคราชอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ $15^{\circ} 41' 00'' - 17^{\circ} 04' 00''$ เหนือ และเส้นแวงที่ $101^{\circ} 45' 00'' - 103^{\circ} 11' 00''$ ตะวันออก อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 100 - 200 เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 หรือถนนมิตรภาพ 445 กม. และทางรถไฟสายกรุงเทพหนองคาย 445 กม.

3.1.2 อาณาเขตของจังหวัด

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองบัวลำภู และ จังหวัดเลย

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดนครราชสีมา และบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดกาฬสินธุ์ และ จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดชัยภูมิ และ จังหวัดเพชรบูรณ์

3.1.3 ขนาดจังหวัด

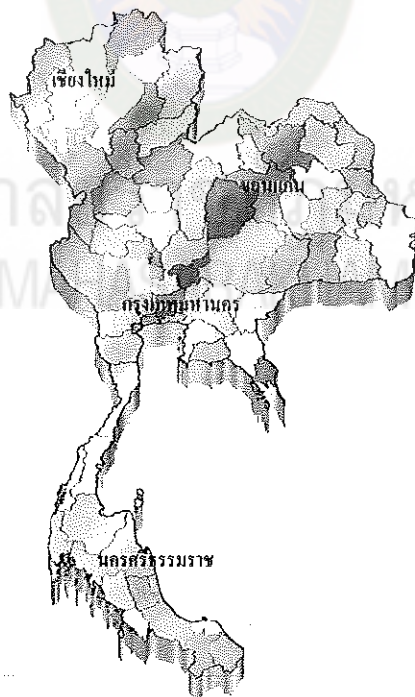
จังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่ประมาณ 10,886 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,803,744 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.9 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขนาดพื้นที่เป็นอันดับ 4 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองจากจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอุดรธานี ตามลำดับ

3.2 ลักษณะภูมิประเทศ

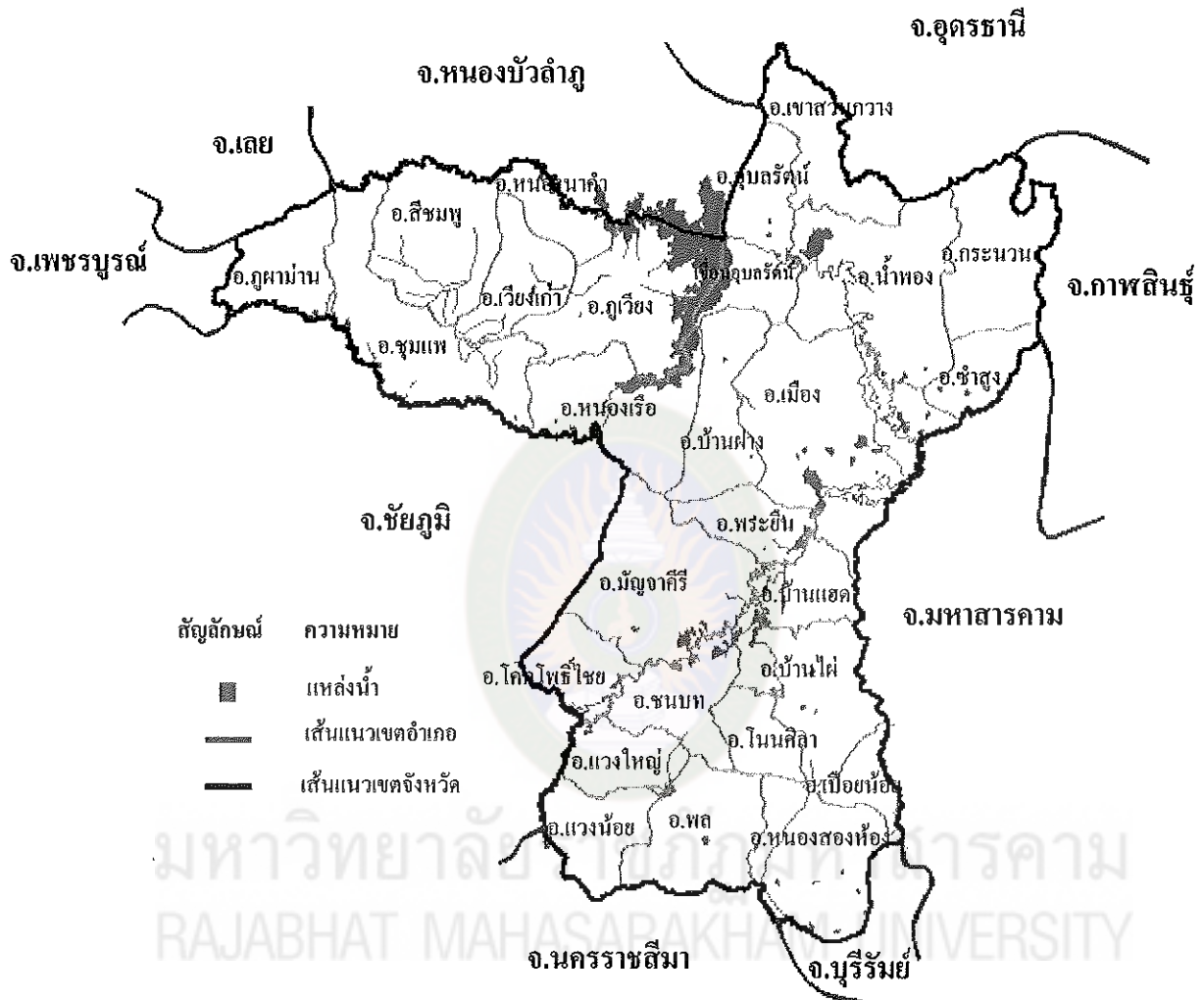
ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป เป็นที่ราบสูง ๆ ต่ำ ๆ สลับกันคล้ายเป็นลูกคลื่นพื้นที่ค่อย ๆ ลาดต่ำลงมาทางใต้และทางทิศตะวันออก มีที่ราบลุ่มบางตอนบริเวณลำน้ำชีและลำน้ำพองทางด้านทิศเหนือของจังหวัด ได้แก่ พื้นที่บริเวณอำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอ

หนองเรือ อำเภอบุธรัตน์ อำเภอน้ำพอง เหมาะแก่การทำนา ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดิน
 ดุกรังและดินร่วนปนทราย ซึ่งเก็บความชื้นได้ไม่มากนัก มีความสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ส่วน
 บริเวณตอนเหนือของจังหวัดในพื้นที่อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอนองเรือ และอำเภอน้ำพอง อำเภอ
 เมืองขอนแก่น (ตอนบน) มีความอุดมสมบูรณ์สูงประกอบด้วยอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำคือ อ่าง
 เก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ เขื่อนทดน้ำหนองหวาย หรือเขื่อนน้ำพอง และมีคลองส่งน้ำผ่านพื้นที่
 ดังกล่าวจึงทำให้มีผลผลิตสูงได้ผลดีกว่าในพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัด สำหรับบริเวณพื้นที่ซึ่งมี
 ความอุดมสมบูรณ์ต่ำไม่เหมาะแก่การเกษตรกรรม ได้แก่ บริเวณพื้นที่ตอนใต้ของจังหวัด
 ในเขตอำเภอพล อำเภอหนองสองห้อง อำเภอชนบท ซึ่งต้องดำเนินการหาทางช่วยเหลือ
 ด้านการปรับสภาพดิน หรือพัฒนาด้านอื่น ๆ ทดแทนต่อไป

นอกจากนี้ จังหวัดขอนแก่นยังประสบปัญหาในด้านสภาพดินเค็ม อันเนื่องมาจาก
 ลักษณะทางธรณีวิทยา โดยที่ได้ดินลงไปมีชั้นของเกลือสะสมอยู่ในรูปของหินเกลือ เมื่อมีน้ำ
 ไหลผ่านจะละลายเอาเกลือปนขึ้นมาค้ำน้ำ เมื่อระเหยไปจึงมีคราบเกลืออยู่บนผิวดิน ทำให้มี
 ลักษณะไม่เหมาะสมที่จะทำการเพาะปลูก

ภาพที่ 1 แผนที่ประเทศไทย

ภาพที่ 2 แผนที่แหล่งน้ำจังหวัดขอนแก่น

3.3 ศักยภาพของจังหวัดขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง ตั้งอยู่กลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้โดยสะดวกประกอบกับรัฐบาลสมัย ฯพลฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้น โดยมีนโยบายและแนวทางการพัฒนาจัดให้มี

จังหวัดศูนย์กลางการพัฒนา เป็นที่รวมของงานบำรุงงานส่งเสริมต่าง ๆ ของรัฐบาล เมื่อจังหวัดศูนย์กลางเจริญก้าวหน้าและขยายตัวไป ย่อมทำให้เกิดความเจริญและเผยแพร่ไปยังท้องถิ่นและจังหวัดใกล้เคียงด้วย นับเป็นการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผลยิ่ง ดังนั้นเพื่อเป็นการสนองนโยบายดังกล่าวทางรัฐบาลได้คัดเลือกที่จะพัฒนาจังหวัดขอนแก่นให้เป็นจังหวัดศูนย์กลางแห่งแรก โดยมีเหตุผลพิเศษดังต่อไปนี้

3.3.1 จังหวัดขอนแก่นมีพลเมืองมากพอที่จะดำเนินการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ได้ผลดี

3.3.2 จังหวัดขอนแก่นมีทางรถไฟและทางหลวงแผ่นดินผ่าน มีการสื่อสารคมนาคมเชื่อมติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ได้โดยรอบ เหมาะที่จะเป็นจังหวัดศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3.3 จังหวัดขอนแก่นมีลำน้ำพอง ซึ่งไม่ห่างจากตัวเมืองมากนัก เป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าด้วยกำลังน้ำที่สำคัญและสามารถส่งบริการไปยังจังหวัดข้างเคียงได้

3.3.4 ประชากรมีอาชีพในทางเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก สามารถกระจายออกไปได้กว้างขวาง โดยใช้ผลผลิตทางการเกษตรนี้ไปอนโรงงานอุตสาหกรรม

3.3.5 มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ หินเกลือเป็นวัตถุดิบ สำหรับอุตสาหกรรมเคมี สาเหตุประการสำคัญที่รัฐบาลได้มุ่งเน้นพัฒนาจังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดศูนย์กลางการพัฒนานี้ นอกจากจะตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลักษณะที่ตั้งภูมิศาสตร์แล้ว ยังเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย กล่าวคือ เป็นชุมทางรถไฟ และเครื่องบิน เป็นศูนย์กลางคมนาคมด้านอื่น ๆ ซึ่งจะต้องผ่านจังหวัดขอนแก่น ในทำนองเดียวกันสินค้าสำเร็จรูปและวัตถุดิบต่าง ๆ ที่มาจากกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มักจะมารวมที่จังหวัดก่อนถึงจะกระจายไปยังจังหวัดข้างเคียงต่อไป นับได้ว่ามีสภาพที่ตั้งของจังหวัดที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล

3.4 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ. ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 3 พ. ศ. 2546 มาตรา 45 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังต่อไปนี้

3.4.1 ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย

3.4.2 จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

3.4.3 สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น

3.4.4 ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

3.4.5 แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

3.4.6 อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 เฉพาะภายในเขตสภาตำบล

3.4.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

3.4.8 จัดทำกิจการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด จัดทำ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

3.4.9 จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

3.5 เขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น แบ่งตามเขตเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้กำหนดเขตเลือกตั้งเป็น 42 เขต ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งเขตเลือกตั้งของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

อำเภอ	จำนวนสมาชิก	จำนวนเขตเลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	พื้นที่
เมืองขอนแก่น	9	9	1	เฉพาะพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น ดังนี้ 1. มหาวิทยาลัยขอนแก่น ม.16 2. ชุมชนเทศบาลสามเหลี่ยม ม.16

อำเภอ	จำนวนสมาชิก	จำนวนเขตเลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	พื้นที่
			2	<p>3. ชุมชนบ้านหนองแวง ม.14</p> <p>4. ชุมชนวัดป่าอศุขาราม ม.14</p> <p>5. ชุมชนหลังศูนย์ราชการ ม.13</p> <p>- บริเวณแยกถนนหลังศูนย์ราชการ ตัดกับถนนมิตรภาพฝั่งทิศเหนือของถนนศูนย์ราชการไปทางทิศตะวันออกจดถนนกสิกรทุ่งสร้าง</p> <p>- บริเวณแยกถนนกสิกรทุ่งสร้าง ตัดกับถนนหลังศูนย์ราชการไปทางทิศเหนือจดถนนจอมพล</p> <p>6. ชุมชนคอนหญ้านาง ม.13</p> <p>7. ชุมชนบ้านโนนชัย ม.12</p> <p>เฉพาะพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น ดังนี้</p> <p>1. ถนนจอมพล ม.12</p> <p>2. ชุมชนหลังศูนย์ราชการ ม.13</p> <p>3. ชุมชนถนนมิตรภาพฝั่งทิศตะวันออกตั้งแต่แยกถนนหลังศูนย์ราชการไปทางทิศใต้จดถนนศรีจันทร์</p> <p>4. ถนนศรีจันทร์ฝั่งทิศเหนือตั้งแต่แยกถนนมิตรภาพตัดกับถนนศรีจันทร์ไปทางทิศตะวันออกจดถนนหน้าเมือง</p>

อำเภอ	จำนวนสมาชิก	จำนวนเขตเลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	พื้นที่
			3	<p>5. ถนนหน้าเมือง ฝั่งทิศตะวันออก ตั้งแต่แยกถนนศรีจันทร์ไปทางทิศเหนือจดถนนрінรมย์</p> <p>6. ถนนрінรมย์ ฝั่งทางทิศเหนือ ตั้งแต่แยกถนนหน้าเมืองไปทางทิศตะวันตกจดคลองร่องเหมือง</p> <p>7. คลองร่องเหมือง ฝั่งทิศเหนือ ตั้งแต่แยกถนนрінรมย์ตัดกับคลองร่องเหมืองเลียบบตามคลองร่องเหมืองไปทางทิศตะวันออก จดถนนชวนชื่น ม.4</p> <p>8. ตำบลในเมือง ม.4 ทั้งหมด ชุมชนบ้านหนองใหญ่ ม.6 เฉพาะพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น ดังนี้</p> <p>1. ชุมชนบ้านศรีฐาน ม.7 ทั้งหมด</p> <p>2. ถนนมิตรภาพ ฝั่งทิศตะวันตก บริเวณแยกถนนมิตรภาพตัดกับถนนมะลิวัลย์ไปทางทิศใต้ของถนนมิตรภาพจดถนนศรีจันทร์</p> <p>3. ถนนศรีจันทร์ ฝั่งทางทิศใต้ตั้งแต่แยกถนนศรีจันทร์ไปทางทิศใต้จดถนนрінรมย์</p> <p>4. ถนนหน้าเมือง ฝั่งทางทิศตะวันตกตั้งแต่แยกถนนศรีจันทร์ไปทางทิศใต้จดถนนрінรมย์</p>

อำเภอ	จำนวนสมาชิก	จำนวนเขตเลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	พื้นที่
				<p>5. ถนนрінรมย์ ฝั่งทางทิศใต้ ตั้งแต่แยกถนนหน้าเมืองไปทางทิศตะวันตกจดคลองร่องเหมือง</p> <p>6. คลองร่องเหมือง ฝั่งทางทิศใต้ ตั้งแต่แยกถนนрінรมย์ตัดกับคลองร่องเหมืองเลียบตามคลองร่องเหมืองไปทางทิศตะวันออก จดถนนชวนชื่น ม.1</p> <p>7. ชุมชนบ้านโนนทัน เฉพาะ ม.1, 2 และ ม.3</p> <p>8. ชุมชนแก่นนคร ม.17</p> <p>9. ชุมชนหนองวัด ม.17</p> <p>10. ชุมชนวุฒาราม ม.17</p> <p>11. ชุมชนสนามกีฬา ถนนเหล่านาคี</p> <p>12. ชุมชนเคหะ</p> <p>13. ชุมชนบ้านตูม</p> <p>14. ชุมชนวัดกลาง</p> <p>15. ชุมชนวัดธาตุ</p> <p>16. ชุมชนหนองแวงเมืองเก่า</p> <p>17. ชุมชนเทคโนโลยีภาคตะวันออก เชียงเหนือ</p> <p>4 อ.เมืองขอนแก่น (ต.บ้านเป็ด, ต.เมืองเก่า)</p>

อำเภอ	จำนวนสมาชิก	จำนวนเขตเลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	พื้นที่
			5	อ.เมืองขอนแก่น (ต.บ้านหว้า, ต.คอนช้าง, ต.ท่าพระ และ ต.คอนหัน)
			6	อ.เมืองขอนแก่น (ต.บึงเนียม, ต.พระลับ, ต.โคกสี และ ต.หนองคู)
			7	อ.เมืองขอนแก่น (ต.ศิลา)
			8	อ.เมืองขอนแก่น (ต.สาวะถี, ต.บ้านทุ่ม และ ต.แดงใหญ่)
			9	อ.เมืองขอนแก่น (ต.บ้านค้อ, ต.โนนท่อน และ ต.สำราญ)
ชุมแพ	3	3	1	เทศบาลเมืองชุมแพ และ ต.ชุมแพ
			2	เทศบาลตำบลโคกสูงสัมพันธ์, ต.หนองเสาเล้า, ต.โนนอุดม, ต.ข้าวเรียง, ต.ไชยสอ, ต.หนองไผ่ และ ต.นาเพียง
			3	เทศบาลตำบลโนนหัน, ต.หนองเจียด, ต.โนนท่อน, ต.วังหินลาด, ต.โนนสะอาด และ ต.นาหนองทุ่ม
น้ำพอง	2	2	1	ต.สะอาด, ต.น้ำพอง, ต.กุดน้ำใส, ต.ม่วงหวาน, ต.วังไชย, ต.หนองกุง เฉพาะ ม.1, 6 และ 10

อำเภอ	จำนวนสมาชิก	จำนวนเขตเลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	พื้นที่
สีชมพู	2	2	2	ต.พังทวย, ต.บัวเงิน, ต.ทรายมูล, ต.ท่ากระเสริม, ต.บัวใหญ่, ต.บ้านขาม และ ต.หนองกุง เฉพาะ หมู่ที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 และ 11
			1	ต.สีชมพู, ต.วังเพิ่ม, ต.ศรีสุข และ ต.บริบูรณ์
หนอง สองห้อง	2	2	2	ต.นาจาน, ต.หนองแดง, ต.ซำยาง ต.ภูห่าน, ต.บ้านใหม่, ต.คงสถาน
			1	ต.หนองสองห้อง, ต.คงเค็ง, ต.ตะกั่วป่า, ต.หนองไผ่ล้อม และ ต.คอนคู
พล	2	2	2	ต.หนองเม็ก, ต.หันโจด, ต.โนนธาตุ , ต.คอนคั้ง, ต.คีมชาค, ต.สำโรง และ ต.วังหิน
			1	เทศบาลเมืองพล, ต.เก่าจิว, ต.เพ็กใหญ่, ต.หัวทุ่ง, ต.หนองแวงนางเบา และ ต.ลอมคอม
			2	ต.โจดหนองแก, ต.โสกนกเต็น, ต.เมืองพล, ต.โนนข่า, ต.หนองแวงโสกพระ, ต.หนองมะเขือ และ ต.โคกสง่า

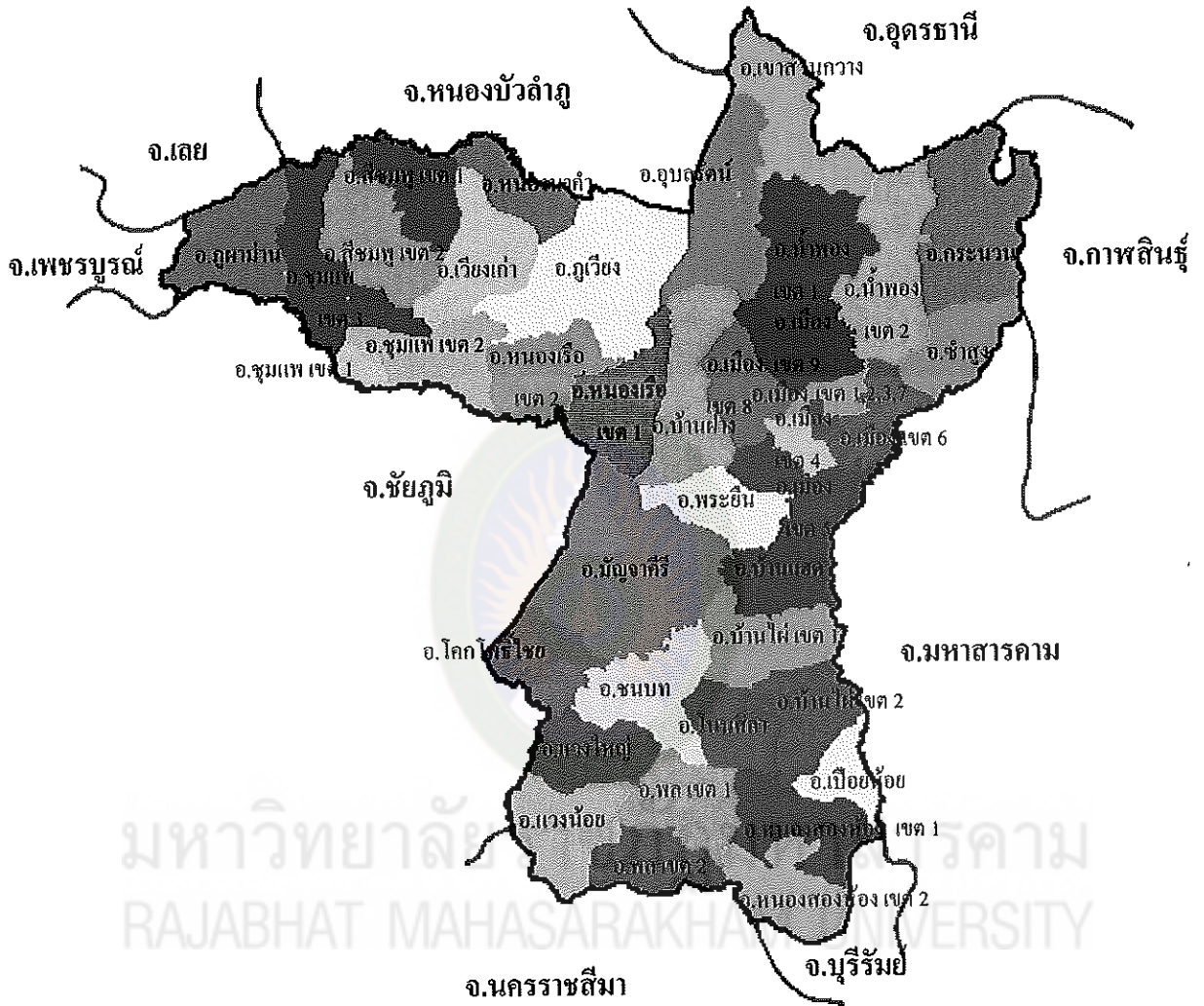
อำเภอ	จำนวนสมาชิก	จำนวนเขตเลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	พื้นที่
บ้านไผ่	2	2	1	เทศบาลเมืองบ้านไผ่, ต.บ้านไผ่ ต.เมืองเพี้ย, ต.ภูเหล็ก และ ต.ในเมือง
			2	ต.หินตั้ง, ต.บ้านลาน, ต.แกนเหนือ, ต.ป่าป้อ และ ต.หนองน้ำใส
หนองเรือ	2	2	1	เทศบาลตำบลหนองเรือ, เทศบาล ตำบลคอนโมง, ต.หนองเรือ, ต.โนนทอง, ต.โนนทัน, ต.บ้านกง และ ต.บ้านฝ้อ
			2	เทศบาลตำบลหนองแก, ต.จระเข้, ต.บ้านเม็ง, ต.กุดกว้าง, ต.โนนสะอาด และ ต.ยางคำ
ภูเวียง	1	1		ทุกตำบล
เวียงเก่า	1	1		ทุกตำบล
อุบลรัตน์	1	1		ทุกตำบล
กระนวน	1	1		ทุกตำบล
แวงใหญ่	1	1		ทุกตำบล
แวงน้อย	1	1		ทุกตำบล
มัญจาคีรี	1	1		ทุกตำบล
ภูผาม่าน	1	1		ทุกตำบล
พระยืน	1	1		ทุกตำบล
เปือยน้อย	1	1		ทุกตำบล
บ้านฝาง	1	1		ทุกตำบล
ชนบท	1	1		ทุกตำบล

อำเภอ	จำนวนสมาชิก	จำนวนเขตเลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	พื้นที่
เขาสวนกวาง	1	1		ทุกตำบล
หนองนาคำ	1	1		ทุกตำบล
บ้านแฮด	1	1		ทุกตำบล
โนนศิลา	1	1		ทุกตำบล
ชำสูง	1	1		ทุกตำบล
โคกโพธิ์ไชย	1	1		ทุกตำบล

(http://www.kkpao.org/home.php?open=kkpao&kkpao_data=about)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงการแบ่งเขตเลือกตั้งของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ขอนแก่น

3.6 จำนวนบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3.6.1 ข้าราชการ มีจำนวน 189 คน

3.6.2 ลูกจ้างประจำ มีจำนวน 38 คน

3.6.3 พนักงานจ้าง มีจำนวน 54 คน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรสิทธิ์ อุดบุรี (2541 : 65 - 75) ได้ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากการศึกษายังพบว่าในกลุ่มชนชั้นกลางของจังหวัดเชียงรายนี้นี้มีความโน้มเอียงที่วัฒนธรรมทางการเมืองจะเป็นไปในรูปแบบไพร่ฟ้าผสม การมีส่วนร่วม ทางด้านทัศนคติพบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่านักการเมืองของไทยมีความเสียสละให้กับประชาชนและเห็นว่าขณะนี้จำเป็นต้องปฏิรูปการเมือง ส่วนปัจจัยทางด้านเพศ รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน

กรณิศ ดวงใบ (2542 : 107 - 110) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานเทศบาลเมืองลำพูน ผลการศึกษาพบว่าพนักงานเทศบาลเมืองลำพูนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกับเมือง และทัศนคติในทางการเมืองซึ่งจะวัดความรู้สึกและประเมินคุณค่าต่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองอยู่ในระดับมาก แต่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังไม่มาก ส่วนเพศ ระดับการศึกษา ประเภทพนักงาน รายได้ ประสบการณ์ ระดับตำแหน่งงาน ที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต่างกันด้วย

นวพรรณ เนตรคำ (2543 : 150 - 153) ได้ศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยในชนบทภาคเหนือและภาคใต้ กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่าประชาชนทั้งสองจังหวัดมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม ในด้านกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการเมือง การปกครองไทย ช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย พบว่าประชาชนในภาคใต้มีช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทยมากกว่าประชาชนในภาคเหนือ ด้านทัศนคติต่อสังคมเมืองพบว่า ประชาชนในภาคเหนือมีทัศนคติที่ดีต่อสังคมการเมืองมากกว่าประชาชนในชนบทภาคใต้ ส่วนในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ทางการเมือง พบว่าประชาชนทั้งสองจังหวัดมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกัน

วนิดา ปะพบบุญ (2543 : 56 – 62) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏลำปางและวิทยาลัยเทคนิคลำปาง ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาจากสถาบันราชภัฏลำปางและวิทยาลัยเทคนิคลำปางซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีหลักสูตรและจุดมุ่งหมายในการผลิตบุคลากรที่แตกต่างกัน แต่มีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมืองของนักศึกษาจากทั้งสองสถาบันไม่มีความแตกต่างกัน ในประเด็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภคิภาของการปกครองในระบบประชาธิปไตย การยึดมั่นในรัฐธรรมนูญ และการยอมรับอำนาจ แต่พบว่านักศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคลำปางมีความเป็นประชาธิปไตยสูงกว่านักศึกษาจากสถาบันราชภัฏลำปางเล็กน้อย

นิตรสัญ เตศิริ (2544 : 80 – 83) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองโดยศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยพณิชยการบางนา ผลการศึกษาพบว่านักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยพณิชยการบางนามีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมเศรษฐกิจ ด้านระดับการศึกษาและด้านอาชีพของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพทางการเมือง และปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ เพศ อายุ และสาขาการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพทางการเมือง

กรณิศากร วัฒนากิจ (2545 : 68 – 74) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทในเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าโดยทั่วไปรูปแบบของวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นใน 2 เขต เป็นแบบไพร่ฟ้าผสมผสานกับแบบมีส่วนร่วม ในขณะที่เดียวกันรูปแบบของวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำในเขตชนบทมีแนวโน้มที่จะเป็นแบบไพร่ฟ้ามากกว่าแบบมีส่วนร่วม และผู้นำในเขตเมืองมีแนวโน้มที่จะเป็นแบบมีส่วนร่วมมากกว่าแบบไพร่ฟ้า ด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล อาทิ อายุ เพศ รูปแบบของการเป็นผู้นำ รายได้ ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีผลกระทบต่อรูปแบบของวัฒนธรรมทางการเมืองทั้งสองแบบ ซึ่งผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองมีส่วนร่วมทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองของไทย และทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตยมากกว่าผู้นำในเขตชนบท

กรชนรรณ อุคมวงษ์ (2545 : 48 – 50) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานในสวนอุตสาหกรรมของกลุ่มบริษัทในเครือสหพัฒน์ จังหวัดลำพูน พบว่าพนักงานมีลักษณะ

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองมากขึ้น แต่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังน้อยมาก

วุฒิพงษ์ ไชยพรพัฒนา (2546 : 74 – 81) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการทหารกองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากและกลุ่มที่มีระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยน้อย มีจำนวนใกล้เคียงกัน ซึ่งปัจจัยทางด้านเพศ ระดับการศึกษา เหล่า ชั้นยศ และความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครอง มีผลทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการแตกต่างกัน แต่อายุ และการได้รับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน ไม่มีผลทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการทหารกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน

ศิริวิมล เปี่ยมวิทยาคุณ (2547 : 73 - 76) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง ศึกษาเปรียบเทียบคณะรัฐศาสตร์กับคณะบริหารธุรกิจ ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะรัฐศาสตร์กับคณะบริหารธุรกิจ มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักศึกษาปริญญาโทคณะรัฐศาสตร์มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงกว่านักศึกษาปริญญาโทคณะบริหารธุรกิจ

วิรัตน์ แคนสีแก้ว (2548 : 65 - 72) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยของข้าราชการในอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยและมุ่งสร้างสรรค์การปกครองเพื่อความสุขสงบของสังคมในสามประการคือ ประการแรก ข้าราชการได้ให้ความหมายของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในสองลักษณะ คือ การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วม และการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ประชาชนมีสิทธิและหน้าที่ ประการที่สอง ข้าราชการส่วนใหญ่ต้องการการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการที่สาม ข้าราชการส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง อาทิเป็นกรรมการการเลือกตั้ง และการทำหน้าที่ของประชาชนคนไทย คือการเลือกตั้ง

5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

สำหรับในการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้กำหนดตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ซึ่งสามารถสร้างกรอบแนวความคิดในการศึกษาค้นคว้า ได้ดังนี้

